

OPRACOWANIE PYTANIA

Groteskowy obraz świata. Omów zagadnienie na podstawie znanych Ci fragmentów *Ferdydurke* Witolda Gombrowicza. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst.

LEKTURA BAZOWA

Witold Gombrowicz, *Ferdydurke*

EPOKA

Dwudziestolecie międzywojenne

ŹRÓDŁO

ustna.odrabiamy.pl

ZESKANUJ TELEFONEM ALBO KLIKNIJ

Kursy maturalne

Pakiet 10 kursów do matury 2027 od Odrabiamy.pl.

Przećwicz to pytanie

Darmowy symulator matury ustnej. Ocena wg kryteriów CKE.

Posłuchaj

Darmowy kurs z opracowaniem pytań jawnych 2027.

1 O co tak naprawdę pyta komisja

Groteska to celowa deformacja świata: łączenie komizmu z grozą, wyolbrzymienie, absurd i karykatura. U Gombrowicza nie służy ona samemu rozśmieszaniu, lecz obnażeniu Formy - masek, schematów i ról, które ludzie nawzajem sobie narzucają. Na egzaminie trzeba pokazać jej funkcję: świat zdeformowany ujawnia prawdę o mechanizmach społecznych lepiej niż realizm.

groteska	Celowa deformacja świata: łączenie komizmu z grozą, wyolbrzymienie, absurd, karykatura, mieszanie stylów. Komisja oczekuje definicji i rozpoznania tych cech w konkretnych scenach.
obraz świata	Wizja rzeczywistości i człowieka, jaką buduje utwór. U Gombrowicza: świat rządzony przez Formę, w którym każdy narzuca każdemu maskę.
Forma (gęba, pupa)	Gombrowiczowskie pojęcia: Forma to schemat narzucany przez innych, gęba to maska, którą ci przyprowadzają, pupa to infantylizacja (upupienie). Bez nich nie da się wyjaśnić, czemu groteska służy.

KOMISJA CHCE USŁYSZEĆ

- ✓ Tezę o funkcji groteski w *Ferdydurke*: deformacja jako narzędzie demaskowania Formy, nie zabawa.
- ✓ Dwie-trzy sceny z rozpoznaniem cechami groteski: lekcja polskiego z Bładaczką, pojedynek na miny Syfona i Miętusa, stacja Młodziaków, ewentualnie dwór w Bolimowie.
- ✓ Kontekst z innym groteskowym obrazem świata oraz wniosek o tym, że świat wykrzywiony pokazuje prawdę, której realizm nie udźwignie.

2 Co wziąć z lektury i jaki kontekst wybrać

Z LEKTURY BAZOWEJ

- Porwanie do szkoły: trzydziestoletniego Józia Kowalskiego odwiedza profesor Pimko, który przepytuje go jak ucznia, pomniejsza do roli chłopca i prowadzi do gimnazjum dyrektora Piórkowskiego. Sytuacja niemożliwa, przyjęta przez wszystkich jako normalna – groteska otwiera powieść i ustawia jej reguły.
- Lekcja polskiego: nauczyciel Bładaczka powtarza, że „Słowacki wielkim poetą był”, a uczeń Gałkiewicz rozpaczliwie pyta, jak ma się zachwycać, skoro go nie zachwyca; nauczyciel broni się programem. Karykatura szkoły produkującej wymuszony zachwyt – komizm z podszewką grozy, bo chodzi o gwałt na myśleniu.
- Pojedynek na miny: Syfon, obrońca niewinności i ideałów, i Miętus, piewca chłopięcej nieprzyzwoitości, walczą grymasami twarzy; Syfon wygrywa, więc pokonany Miętus łamie reguły – obala go, siada mu na piersiach i gwałci przez uszy, szepcząc mu w nie najbrzydsze słowa. Spór światopoglądowy sprowadzony do absurdu ciała – kwintesencja groteski Gombrowicza.
- Stacja Młodziaków: inżynier Młodziak, jego żona i córka Zuta są programowo nowocześni (sport, swoboda, pogarda dla konwenansu); Józio podrzuca listy i sprowadza nocą do pokoju Zuty Kopyrdę i Pimkę, co kończy się bijatyką całej rodziny. Groteska obnaża, że nowoczesność jest taką samą pozą jak tradycja.
- Dwór w Bolimowie: u wujostwa Hurleckich Miętus chce „bratać się z parobkiem” Walkiem i zmusza go, by uderzył go w twarz; państwo i służba trwają w skostniałej formie pańsko-chamskiej. Groteskowa deformacja świata ziemiańskiego – trzecia odsłona tego samego mechanizmu.
- Zakończenie (opcjonalnie): Józio ucieka z Zosią Hurlecką i natychmiast wpada w formę romantycznego kochanka; narrator kończy stwierdzeniem, że nie ma ucieczki przed gębą, jak tylko w inną gębę. Wniosek Gombrowicza: groteskowy świat nie ma wyjścia, bo Forma jest wszędzie.

LITERACKI

POLECANY

Rozmowa mistrza Polikarpa ze Śmiercią

Groteska tego średniowiecznego dialogu polega na łączeniu grozy z komizmem: utwór adresowany także do ludzi prostych miał działać na emocje i realizować hasło memento mori. Zestaw ten cel dydaktyczny z demaskatorską groteską *Ferdydurke*.

LITERACKI

Tango, Sławomir Mrożek

Rodzina Stomilów żyje w odwróconym porządku: rodzice są anarchistami, a syn Artur pragnie zasad, ślubu i porządku; finałowe tango Edka z Eugeniuszem nad ciałem Artura łączy komizm z grozą. Jak u Gombrowicza groteska służy diagnozie kultury: pokazuje, że po rozpadzie form zostaje tylko brutalna siła.

LITERACKI

Mistrz i Małgorzata, Michaił Bułhakow

Szatan Woland z kotem Behemotem urządza w Moskwie seans czarnej magii, podczas którego z sufitu syją się pieniądze zamieniające się później w etykiety, a eleganckim damom znikają ubrania; groteska demaskuje chciwość i tchórzostwo społeczeństwa sowieckiego. Podobnie jak w *Ferdydurke* deformacja ujawnia prawdę o mechanizmach zbiorowych lepiej niż realizm.

KULTUROWY

Groteska w malarstwie (Hieronim Bosch, *Ogród rozkoszy ziemskich*)

Bosch wypełnia obrazy hybrydami ludzi i zwierząt, wyolbrzymionymi owocami i absurdalnymi karami, łącząc śmieszność z przerażeniem. Kontekst pokazuje, że groteska to stara tradycja kultury, a Gombrowicz sięga po jej mechanizm – deformację jako sposób mówienia prawdy o człowieku.

3

Mapa wypowiedzi

1

Teza: groteskowa deformacja świata w *Ferdydurke* nie jest zabawą formalną, lecz narzędziem demaskowania Formy zniewalającej człowieka.

2

Szkola: przymusowy zachwyt nad wieszczem i upupianie jako groteskowy obraz instytucji produkującej niedojrzałość.

3

Pojedynek na miny: sprowadzenie sporu światopoglądowego do absurdu jako kwintesencja metody Gombrowicza.

4

Stacja Młodziaków: groteska obnaża, że nowoczesność bywa taką samą pozą jak tradycja.

5

Kontekst: *Rozmowa mistrza Polikarpa ze Śmiercią* – Groteska tego średniowiecznego dialogu polega na łączeniu grozy z komizmem: utwór adresowany także do ludzi prostych miał działać na emocje i realizować hasło memento mori. Zestaw ten cel dydaktyczny z demaskatorską groteską *Ferdydurke*; wniosek: świat wykrzywiony pokazuje prawdę, której realizm nie udźwignie.